

ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคอธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ ลิปะนุติ อตตโน โอวาเท ลิตถาวร ญุตวา วังสาณคตัม มุฑาธาคณนาทิลิปปี
 ลิกขาเปนุติ ฯ มุฑาธาคณนาทิลิปปีนทานตตุนตุ อณญตถ วุตตัม ฯ ตถา ทิ มุฑาธาติ อังคูลิปพเพสุ
 สณญัม ลูเปตวา หตถมุฑาธา คณนา ฯ คณนาติ อัจฉิททาคณนา ฯ สงฺขยานนุติ ปิณฑคณนา
 ยาย เขตตัม โอลเกตวา อิตฺ เอตตโก วัท วิท วิสฺสตีติ รุกข์ โอลเกตวา อิตฺ เอตตกาณิ ผลานิ
 วิสฺสตีติ อากาสํ โอลเกตวา อิม อากาเส สกฺกนา เอตตกา นาม วิสฺสตีติ ชานนุติติ
 มหัทฺตทักขณนุสฺสตตวณฺณนํ วุตตัม ฯ

สณญัม ลูเปตวาติ อิมลฺลิม อังคูลิปพเพ คทิตเต สตํ โหติ อิมลฺลิม สหสฺสนุติอาทินา สณญัม
 กตฺวา คณนา ฯ อัจฉิททาคณนาติ เอกํ เทวติอาทินนุตฺตวิธินา นินฺนตรคณนา ฯ ปิณฑคณนาติ
 สกลนปฏูปปาหนาทินา ปิณฑทิกคณนา ฯ เตนาห เขตตัม โอลเกตวาติอาทินุติ ตมฺมฏีกา ฯ

มุฑาธาติ หตถมุฑาธาคณนา ฯ คณนาติ อัจฉิททาทิกคณนาติ โอมสวาทลิกขาปทวณฺณนํ ฯ

หตถมุฑาธาคณนาติ อังคูลิสงฺโกปเนน คณนา ปาลิกมิลกฺขกาทโย วีย ฯ นนฺตวเสน
 คณนา อัจฉิททาคณนา ฯ อาทิสทฺเทน สกลนปฏูปปาหนโวตฺถนภาคหาวเสน ปวตฺตา
 ปิณฑคณนา คทิตา ฯ ยสฺส สทา ปคฺคณา โหติ โส รุกฺขมฺปิ ทิสฺวา เอตตกาณิ เอตถ
 ปณฺณานีติ ชานาตีติ ตมฺมฏีกา ฯ

มุฑาธาติ อัจฉิททาคณนา ฯ คณนาติ ปิณฑคณนาติ อังคฺตตวณฺณนํ ฯ

มุฑาธาติ วา อังคูลิปพเพสุ สณญัม ลูเปตวา หตถมุฑาธา คณนา ฯ เอกํ เทว
 ตีนีตีอาทิวเสน อัจฉิททาคณนาติ ตมฺมฏีกา ฯ

ตตถ วินเย วิสฺสํ ตสฺสา อนาคตตตฺตา อัจฉิททาทีติ อาทิสทฺโท ปิณฑนํ คเหตุํ
 ปกฺขิตฺโต ฯ

[๓๗๐] ลิปฺปนฺติ อตฺตโน โอวาเท จิตฺตภาวํ ญฺตฺวา วสาณฺคตํ มุทฺธาคนฺนาทิลิปฺปี
 ลิกฺขาเปณฺติ ฯ มุทฺธาคนฺนาทิลิปฺปนาณตฺตฺนฺตฺ อณฺญตฺถ วุตฺตํ ฯ ตถา ทิ มุทฺธาติ อํคฺลฺิปฺพเพสุ
 สณฺณํ จฺเฏตฺวา หตฺถมฺุทฺธา ย คณฺนา ฯ คณฺนาติ อจฺฉิทฺทคณฺนา ฯ สงฺขยานฺติ ปิณฺทคณฺนา
 ยาย เขตฺตํ โอลฺเกตฺวา อึธ เอตฺตโก วัทฺติ ภวิสฺสตีติ รุกฺขํ โอลฺเกตฺวา อึธ เอตฺตกาณิ ผลาณิ
 ภวิสฺสตีติ อากาสํ โอลฺเกตฺวา อึเม อากาเส สกฺุณา เอตฺตกา นาม ภวิสฺสตีติ ชานฺตีติ
 มหาทฺุทฺทกฺขนฺธสฺสฺตฺตวณฺณนํ วุตฺตํ ฯ

[๓๗๐] ในฐานะที่ ๓ ว่า ลิปฺปี นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังนี้ : มารดาบิดาทราบว่า บุตร
 ตั้งอยู่ในโอวาทของตนแล้ว จึงให้ศึกษาศิลปะมีมุทฺธาและคณฺนาเป็นต้น อันไปตามวงศ์ ฯ
 ก็ความเป็นต่าง ๆ กันแห่งศิลปะมีมุทฺธาและคณฺนาเป็นต้น ท่านกล่าวไว้ในคัมภีร์อื่น ฯ
 จริงอย่างนั้น ท่านกล่าวไว้ในอรรถกถาหาทุกข์ขันธสูตรว่า "การตั้งสัญญาไว้ ที่ข้อนิ้วมือ
 แล้วนับด้วยปลายนิ้วมือ ชื่อว่า มุทฺธา ฯ การนับไม่ขาดสาย ชื่อว่า คณฺนา ฯ การนับประมวล
 (นับรวม) ที่ชนทั้งหลายแลดูมาแล้ว ทราบได้ว่า 'ในเวลานี้ จักมีข้าวเปลือกประมาณเท่านี้'
 แลดูต้นไม้แล้ว ทราบไว้ว่า 'ต้นไม้นี้ จักมีผลประมาณเท่านี้' แลดูอากาศแล้ว ทราบได้ว่า
 'นกในอากาศเหล่านี้ จักมีชื่อประมาณเท่านั้น,' ชื่อว่าสังขยาน" ฯ

[๓๗๑] สณฺญํ ฐเปตฺวาติ อิมสฺมี อังคฺลุปฺเพ คหิตฺเต สตํ โหติ อิมสฺมี สหสฺสนฺตฺวาติ นาสฺมา
สณฺญํ กตฺวา คณฺหา ฯ อัจฉิทฺทคณฺหาติ เอกํ เทวตฺวาติ นวตฺวติ นสิทฺทคณฺหา ฯ
ปิณฑคณฺหาติ สกลนปฺปฏฺฐาปนาทึนา ปิณฑคณฺหา ฯ เตนาหฺ เชตฺตํ โอลฺลเกตฺวาติ นาสฺมา
ตฺถวฺกฺกา ฯ

มฺพฺพชาติ ทตฺถมฺพฺพชาคณฺหา ฯ คณฺหาติ อัจฉิทฺทกาทคณฺหาติ โอมสฺวาทลิกฺขาปทณฺหา ฯ

[๓๗๑] ฐีกามหาทฺทกฺกัซฺกัซฺนฺตฺตฺรํ นํวํ "สองบทว่า สณฺญํ ฐเปตฺวา ความว่า การทำ
ลัญญฺวาโดยนัยว่า 'เมื่อเรจับข้อมือนี้แล้ว เป็น ๑๐๐, เมื่อเรจับข้อมือนี้ เป็นพันหนึ่ง'
ดังนี้เป็นต้นแล้วนับ ฯ การนับเป็นลำดับไปด้วยวิธีมี ๑, ๒, เป็นต้นมี ๙ เป็นที่สุด ชื่อว่า
อิจฉิทฺทคณฺหา ฯ การนับเป็นหมวดด้วยวิธีมีบวกละคูณเป็นต้น ชื่อว่า ปิณฑคณฺหา ฯ
ด้วยเหตุนี้ พระอรรถกถาจารย์ จึงกล่าวคำเป็นต้นว่า 'เชตฺตํ โอลฺลเกตฺวา' ฯ

อรรถกถาโอมสฺวาทลิกฺขาปทํวํ "การนับด้วยปลายนิ้วมือ ชื่อว่า มฺพฺพชา ฯ การนับมีการ
นับไม่ขาดสายเป็นต้น ชื่อว่า คณฺหา" ฯ

หตุตมฺหุทฺธาคนนาติ อังคฺลิสงฺโกปเนน คณนา ปาลิกมิลกฺขกาทโย วีย ฯ นวนฺตวเสน
คณนา อัจฉิทฺทคณนา ฯ อาทิสฺสทฺเทน สกฺลนปฺภุปฺปาทฺทวโถตฺตณนาคหฺราทิวเสน ปวตฺตทา
ปิณฺฑคณนา คหิตา ฯ ยสฺส สฺวา ปคฺคณา โหติ โส รุกฺขมฺปิ ทิสฺวา เอตฺตทกานิ เอตฺถ
ปณฺณานีติ ชานาตีติ ตมฺภฺกีกา ฯ

มฺหุทฺธาติ อัจฉิทฺทคณนา ฯ คณนาติ ปิณฺฑคณนาติ อังคฺตุตฺตรวณฺณนายนฺติ ฯ

มฺหุทฺธาติ วา อังคฺลิสฺสทฺเพสฺส สณฺณํ ฐฺเปตฺวา หตุตมฺหุทฺธาย คณนา ฯ เอกํ เทว
ตีณฺตีตฺทอาทิวเสน อัจฉิทฺทคณนาติ ตมฺภฺกีกา ฯ

ตตฺถ วินยฺเย วิสฺสุํ ตสฺสทา อนาคตตตฺตา อัจฉิทฺทกาทิตฺติ อาทิสฺสทฺโเท ปิณฺฑทฺนํ คเหตุํ
ปฺกฺขิตฺโตติ ฯ

ฐีกาโอมสวาทลิกขาบทนั้นว่า "การนับด้วยการอันวมือเข้าเหมือนชนทั้งหลายมีชนชาว
ปาสิกะ (ปารุซี, เปอรุเซีย) และมีลักษะ (ทัสยุ, ทมิฬ) เป็นต้น ชื่อว่า หัตตมฺหุทฺธาคนนา ฯ การนับ
ด้วยสามารถวิธีมี ๔ เป็นที่สุด ชื่อว่า อัจฉิทฺทคณนา ฯ การนับประมวล อันเป็นไปด้วยสามารถ
วิธีมีบวก คุณ ลบ ทาร เป็นต้น ท่านถือเอาด้วยอาทิตฺทํ ฯ การนับประมวลนั้น สำหรับผู้ใด
คล่องแคล่ว ผู้นั้น แม้เห็นต้นไม้อ ก็ทราบได้ว่า 'ต้นไม้นี้มีใบประมาณเท่านี้' ฯ

นัยอันมาในอรรถกถาอังคฺตุตฺตรนิกายว่า "การนับไม่ขาดสาย ชื่อว่า มฺหุทฺธา ฯ การนับ
ประมวล ชื่อว่า คณนา" ฯ

ฐีกาอังคฺตุตฺตรนิกายนั้นว่า "อีกอย่างหนึ่ง การตั้งสัญญาไว้ที่ข้อมือทั้งหลายแล้วนับ
ด้วยปลายนิ้วมือ ชื่อว่า มฺหุทฺธา ฯ การนับไม่ขาดสายด้วยสามารถวิธีมี ๑, ๒, ๓, เป็นต้น ชื่อว่า
คณนา" ฯ

อาทิตฺทํทว่า อัจฉิทฺทกาทิตฺติ พระอรรถกถาจารย์ใส่เข้าไปในอรรถกถาโอมสวาทลิกขาบท
นั้น ก็เพื่อถือเอาการนับประมวล เพราะการนับประมวลนั้น ไม่ได้มาในพระวินัยแผนกหนึ่ง ฯ